

TILLGIVENHETS BAND - DEN NÄRA RELATIONEN MELLAN HUSDJUR OCH MÄNNISKA

Utvärdering av husdjursförsök vid tre äldreboenden i Umeå kommun.

Umeå juni 2006

Ingegärd Bäckström

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SID.NR

1 RAPPORTENS INNEHÅLL OCH UPPLÄGGNING	1
2 UTVÄRDERINGSUPPDRAGET	2
3 TEORETISK REFERENSRAM	5
4 UNDERSÖKNINGSRESULTAT	9
5 HUSHUNDARNAS BIDRAG TILL UPPLEVELSER AV ÖKAD LIVSKVALITET – AVSLUTANDE DISKUSSION	17
REFERENSER	
BILAGOR	
Uppföljning av försöksverksamhet med husdjur på Mejselns, Tegsgårdens och Sjöjungfruns boende för äldre.	1
Intervjufrågor till personalen.	2
Avtal gällande husdjur i Umeå Kommuns äldreomsorg.	3
Policy för djur i vården, Uppsala kommun.	4

FÖRORD

Det har varit med glädje och tidvis stor entusiasm som jag har arbetat med utvärderingen av husdjursförsöket. Med risk att gå händelserna lite i förväg kan jag bara konstatera att försöket med hundar på äldreboendena är något av det mest positiva och uppmuntrande som jag hittills studerat. Jag vill därför rikta ett stort tack till Eleanor Bodel och Ewa Klingefors-Hedlund för att jag kom att tillfrågas om jag kunde åta mig utvärderingsuppdraget. Jag tackar även enhetschefer och vårdpersonal som tog sig tid att svara på mina frågor och alltså gjorde det möjligt för mig att genomföra undersökningen.

Slutligen vill jag ge Riitta Parpala vid Socialtjänstens Utvecklings- och fältforskningsenhet (UFFE) ett hjärtligt tack för hennes förtjänstfulla arbete med omslagsbilden, samt tacka Ulf Hyvönen som gav mig en del konstruktiva synpunkter på rapportens innehåll.

Omslagsbild: Elin Berge
(Hunden heter Betty och hon arbetar på äldreboendet Sjöjungfrun.)

1 RAPPORTENS INNEHÅLL OCH UPPLÄGGNING

Rapporten inleds med en kort bakgrundsbeskrivning till Husdjursförsöket, samt formulering av syfte och frågeställningar i kapitel 2. Där redogör jag även för tillvägagångssättet i undersökningen och hur urvalsförfarandet av intervjupersoner har gått till. Dessutom definieras centrala begrepp som återkommer i rapporten.

Kapitel 3 innehåller den teoretiska referensram som jag använder mig av vid analys av undersökningsresultaten, d v s forskning i ämnet som jag tagit del av. Där beskrivs även hur man använder sig av djur vid behandling och vård av missbrukare, kriminella och ungdomar.

Resultaten från intervjuerna med de boende och vårdpersonalen redovisas i kapitel 4. I femte kapitlet återknyter jag till husdjurens betydelse för fysisk- och psykisk hälsa och därmed god livskvalité. Sedan avslutas rapporten med mina kommentarer och reflektioner baserade på undersökningsresultaten och den forskning som redovisas i kapitel 3.

2 UTVÄRDERINGSUPPDRAGET

BAKGRUND

Vid tre äldreboenden för dementa i Umeå kommun har man använt sig av och använder hundar i vården av de gamla. Projektet påbörjades mars 2004 och går under beteckningen *Husdjursförsöket*. Det är en s k aktivitet bland väldigt många andra som riktar sig till äldre personer i kommunen. Husdjursförsöket ingår i socialtjänstens och kulturförvaltningens övergripande projekt, *Kultur för äldre – kultur och hälsa*. Genom att erbjuda de boende möjlighet till dagliga kontakter med ett husdjur, i det här fallet en hund, ville man bidra till upplevelser av ökad livskvalitet. (Se bilaga 1.)

Oktober 2005 fick jag i uppdrag av socialchefen för äldreomsorgen att göra en utvärdering av husdjursförsöket. De äldreboenden där man provat att ha hund är *Tegsgården*, *Mejseln* och *Sjöjungfrun*. Genom intervjuer med personal och några av de boende har jag undersökt deras upplevelser av att ha hundar på respektive boende.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med husdjursförsöket var att *bidra till upplevelser av ökad livskvalitet bland de äldre* och som man antog att dagliga kontakter med en hund kunde medföra. Mina frågeställningar härrör från detta syfte och är följande:

- 1) Har hunden bidragit till upplevelser av ökad livskvalitet och i så fall på vilket/vilka sätt?
- 2) För- och nackdelar med att ha husdjur på seniorboenden?
- 3) Vilka är erfarenheterna hos enhetschefer och vårdpersonal av försöket - möjligheter och svårigheter?
- 4) Har man kunnat se några personliga förändringar bland de boende till följd av husdjursförsöket?
- 5) Har hunden haft någon betydelse när det gäller arbetsmiljöfrågor, t ex möjligheten att rekrytera personal med tanke på allergier?

Frågeställningarna skall kopplas till det sammanhang som hundarna ingår i när de vistas på äldreboendena. Det innebär att jag försöker fånga olika faktorer som

kan påverka såväl de boende som personalen. Så kan t ex allergier hindra vårdpersonal att arbeta på boendena och gamla människor att flytta dit, samt anhöriga att besöka sina familjemedlemmar.

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Jag har genomfört intervjuer med enhetschefer och vårdpersonal vid de tre äldreboendena, samt intervjuer med initiativtagaren till husdjursförsöket och den f d enhetschefen på Mejseln. Mina frågor baserades på de frågeställningar som redovisas ovan. (Se även bilaga 2.) och vid intervjuerna användes bandspelare. Intervjuerna har sedan skrivits ut av mig personligen.

Sammanlagt fem personer av de boende har intervjuats, varav två män och tre kvinnor. Dessa intervjuer hade mer karaktären av samtal och jag gjorde endast kortfattade anteckningar då jag befarade att bandspelaren skulle upplevas som en stressfaktor. Däremot bandades intervjun med en äldre man boende på Tegsgården eftersom den skedde i direkt anslutning till intervjun med vårdpersonalen. Det blev naturligt att använda bandspelare vid denna intervju när den redan fanns placerad på ett bord i närheten.

URVAL OCH AVGRÄNSNING

När det gäller urvalet av intervjupersoner har jag fått hjälp av enhetscheferna och vårdpersonalen. I samband med att jag bokade tid för intervju med enhetscheferna bad jag honom eller henne fråga vårdpersonalen om de ville medverka i min undersökning. Jag behövde även personalens hjälp inför intervjuerna av de boende eftersom de hade den personkännedom som krävdes för att bedöma vilka som kunde besvara mina frågor. Genom detta tillvägagångssätt finns det kanske en risk för snedvridning av urvalet på sådant sätt att det är de personer som är positiva till försöket med hundar på äldreboenden som kommer till tals i undersökningen, medan andra som ställer sig mer tveksamma inte har kunnat göra sin röst hörd.

BEGREPPSDEFINITIONER

AAT avser *animal-assisted therapy* och innebär att djuret ingår i en behandlingsprocess där avsikten är att förbättra psykiska, fysiska och sociala funktioner (Norling 2002:7).

AAA avser *animal-assisted activity* och handlar om aktivering i egenvård och på institution. Ambitionsnivån är lägre än inom AAT ” och det handlar mer om frivilliga insatser och stöd i egenvården” (a a, s 7). Husdjursförsöket kan närmast hänföras till AAA.

LIVSKVALITET (mått på) livsvärde(n) som inte mäts med pengar t ex god miljö, gemenskap och tillgång till kultur (Svensk ordbok 1986, 2005).

NATUR I VÅRDEN med *natur* avses både växter och djur, även vilda djur, men särskilt husdjur och sällskapsdjur (Hultman 2005:8).

TILLGIVEN som känner (och visar) stor och varaktig sympati (för ngn) (Svensk ordbok 2005).

3 TEORETISK REFERENS RAM

Forskning där man undersökt sambanden mellan människors hälsa och deras innehav av sällskapsdjur har kommit långt de senaste årtionden, särskilt i USA. I Sverige är däremot de studier som genomförts inom ämnet än så länge av begränsad omfattning. Här är det framför allt Barbro Beck-Friis, professor i geriatrik som under lång tid studerat djurens positiva påverkan på människor (Kattliv:1999).

I *Sällskapsdjurens betydelse för människors hälsa* beskriver Beck-Friis ett försök som genomfördes vid Marylands universitet 1977 där man sökte efter sambandet mellan innehav av sällskapsdjur och minskad risk för hjärtsjukdom. Man undersökte 92 patienter ett år efter de hade insjuknat i hjärtinfarkt. "Dödligheten hos djurägarna var bara en tredjedel så stor som dödligheten hos icke djurägare" (a a, s 16). Dessutom visade forskningen att hjärtsjukdom, förhöjt blodtryck, ensamhet och isolering förekom i mindre utsträckning bland de som hade sällskapsdjur.

Beck-Friis var bland de första i Sverige som tog initiativ till användning av terapihund i gruppboenden för dementa. Hon anser att det egentligen saknar betydelse om en människa har kontakt med hund, katt eller något annat sällskapsdjur. Det avgörande är i stället vilket förhållande man har till sitt djur. "Det viktiga är hur starka band man har knutit till sitt djur. De så kallade tillgivenhetsbanden. En vandrande pinne kan i vissa fall faktiskt fungera lika bra" (a a, s 17). Beck-Friis anser att ett positivt förhållande till husdjur ger människor bättre möjligheter till god livskvalitet och därmed förutsättningar för god hälsa oavsett var hon befinner sig i livet. " När vi exempelvis klappar eller smeker ett djur med lugna och avslappnade rörelser frigörs ett ämne i kroppen som heter oxytocin. Oxytocinet i sin tur leder till bland annat blodtrycket sänks" (a a, s 17).

Sällskapsdjurens betydelse för oss och vår hälsa kommer man kanske aldrig att kunna fastställa helt och hållet på vetenskaplig väg enligt Beck-Friis. Det handlar om komplicerade relationer med givande och tagande från båda parter, "men det tycks vara så att bindningen mellan människor och djur kompletterar de band som finns i mänskliga relationer" (a a). Husdjuren tillfredsställer även människors sociala behov som att vara accepterad, känna gemenskap, uppleva glädje, ömhet och kärlek. Genom djuret kan man känna sig uppskattad och få någon att ge omsorg. Detta är faktorer som tillsammans påverkar vårt välbefinnande.

Docent Ingemar Norling redovisar i sin rapport *Djur i vården* (2002) forskning där man undersökt sällskapsdjurens effekter på människors hälsa, studier som bl a visar att husdjur kan förbättra äldres hälsa och livsglädje.

Norling refererar till Berglers omfattande studier av tyska hund- och kattägare. I en av dessa undersökningar behandlas hundens betydelse för förmågan att hantera vardagsstress i relationer, boende, trafiken, under tidspress m m.

Gruppen hundägare hade signifikant "bättre livskvalitet, färre och svagare stressreaktioner och psykosomatiska symtom som huvudvärk, magont, ryggont, hjärt- kärlproblem, sömnsvårigheter, depressioner" (a a, s 22). Hundarnas förmåga att reducera stress menade Bergler berodde på att de skapade "en glad, rolig sinnesstämning, lugn och ro, är avledande, visar positiva känslor, ger motion och positivt samspel, ställer t ex inte besvärliga frågor, är inte inkonsekventa, är goda lyssnare och är friare från fördomar" (a a, s 22). De goda hälsoeffekterna uppnås dock endast under förutsättning att personen ifråga har en positiv inställning till hunden.

Norling ger även andra exempel på undersökningar där man funnit positiva effekter på människors hälsa och välbefinnande och som berodde på att de hade sällskapsdjur. Han nämner t ex äldre som flyttades från sina hem till vårdhem och där burfåglarnas närvaro minskade förekomsten av depressioner bland de boende. Av de studier som Norling granskat drar han slutsatsen att "hundar på vårdhem medför betydande positiva effekter, både för den enskilde och för anhöriga, personalen och samhället i stort. Effekten är särskilt tydlig vad gäller psykiska effekter: förbättrad sinnesstämning och upplevelser av stöd och trygghet. Detta kan i sin tur ge positiva fysiologiska och neurologiska reaktioner: sänkt stress, blodtryck e tc" (Hultman, Sven-G 2005:15).

Rubriken till denna rapport har jag lånat av Barbro Beck-Friis, de s k tillgivenhetsbanden. Det avgörande är enligt henne, vilket förhållande man har till djuret och hur starka band man har till detta. Norling använder sig av begreppet "bandbredden" som han menar är det utmärkande för samvaron med djur (a a, s 24). Han beskriver det som en process som sker samtidigt på det psykiska, sociala och fysiska planet och att då studera en enskild effekt leder till kedjan bryts.

I *Djur i vården* (2002) hänvisar Norling även till svenska folkhälsostudier där man har funnit att aktiviteter som har den största effekten på "välbefinnande, livskvalitet, psykisk och fysisk hälsa, rehabilitering och coping¹" är sådana "som

¹ Coping avser hur man kan hantera vardagslivets stress och ett konstruktivt sätt kan vara att ändra livsstil och att t ex skaffa hund (Norling 2002:7).

samtidigt kan tillfredsställa viktiga psykiska, sociala och fysiska behov" (a a, s 17). S k naturbaserade aktiviteter fungerar särskilt bra och där ingår djur.

Livssituationen för äldre människor förändras inte sällan på ett ganska dramatiskt sätt genom att de blir pensionerade, make eller maka avlider och att de slutligen tvingas flytta till någon form av vårdhem. I sådana krissituationer får djuren sin största betydelse enligt Norling, som också pekar på att flera forskare redovisar en närliggande tendens.

Statens institutionsstyrelse använder sig av djur på en del av sina behandlingshem och djuren kan ha olika uppgifter. Djuret ingår i ett behandlingsprogram när man använder sig av animal-assisted therapy och den uttalade målsättningen är att förbättra psykiska, fysiska och sociala funktioner. Animal-assisted activity behöver inte vara lika avancerat utan det kan räcka med att man bara låter djuren vara på institutionen, eller att de kommer på besök några timmar per vecka. (Sistone 2005:6, s 8).

Norling konstaterar att allt fler forskare visar på "förhållandet att kommunikation mellan djur och människa sker utanför det vuxenverbala, med kroppsspråk, tonfall t ex s k barnspråk som hundar verkar uppfatta bättre än barn" (2002, s 10). Detta menar han leder till frågan om t ex hundar i vården kan ha goda möjligheter att förstå och påverka personer med nedsatt eller outvecklad verbal förmåga, kanske till och med bättre än vad personalen har. Norling refererar till en fallstudie vid en geriatrisk klinik där man använt sig av AAT vid behandling av extremt svårskötta patienter. Han nämner två patienter, en äldre kvinna och en äldre man som "blivit svårare att tolerera både för anhöriga och personal" (a a, s 26). Patienterna vägrade bland annat att kommunicera med personalen, men efter 6-8 veckors behandling med AAT-hund utvecklade de ett mer normalt beteende, började tala, var mindre aggressiva och deras medicinering kunde reduceras.

Vid LVM-hemmet Östfora utanför Uppsala använder man sig av hundar i behandlingen av medelålders, manliga missbrukare. Chefen för behandlingshemmet betecknar hunden som ett tekniskt hjälpmedel, ett hjälpmedel med goda biverkningar som ger välmående. Man har funnit att hundar, men även andra djur kan ha många funktioner på ett LVM-hem. De hjälper till att strukturera dagen för den person som har till uppgift att t ex fylla matskålen eller rasta hunden och den kan bidra till att man får lust att röra på sig. Dessutom blir hunden ofta ett gemensamt samtalsämne och som leder till att man börjar tala om andra saker (Sistone 2005:6, s 4-5).

Ytterligare ett exempel där djur ingår som ett viktigt led i behandlingen är ungdomshemmet Åbygården. Pojkarna som är mellan tolv och 15 år lär sig att ta

ansvar genom skötseln av hästarna och arbete i stallet. Det är vanligt att pojkarna har koncentrationssvårigheter av olika slag och ändå lyckas de lära sig att rida. Detta antas bero på att en stor häst inger en sund respekt som är befogad och för att kunna rida måste man koncentrera sig och lyssna på hästens signaler. På samma sätt bör bra personal vara, d v s inge respekt och vara tydlig i sin framtoning (Sistone 2005:6, s 6).

Denna studie omfattar tre äldreboenden i Umeå- där man använt sig av, alternativt använder sig av hundar i vården av de dementa. Ett av dessa boenden är Sjöjungfrun där hunden Betty arbetar heltid. De boende på Sjöjungfrun har i stor utsträckning förlorat sin förmåga att uppleva tid och rum. Däremot kan sinnen som känsel, hörsel och syn vara mer skärpta hos dementa än hos andra människor. Annika Boierth, verksamhetschef på Sjöjungfrun och som även är Bettys matte, har märkt att Betty kan vara en inkörsport till kontakt med de boende. Hon berättar att när hunden är med böjer sig den gamla kvinnan eller mannen ned, börjar att prata med Betty och sedan kan hon komma in i samtalet. Boierth beskriver även hur de gamla rör sig mer när hunden finns i närheten. Hunden får dem att resa sig ur fåtöljen eller soffan för att kela och leka med henne och de har börjat gå runt mer i korridorerna än förut (Dagens Nyheter 2005-10-18, s 25 *En blöt hundnos kan göra underverk*).

Sammanfattningsvis har man funnit en rad positiva effekter vid användning av djur i behandling och vård av olika former. Förutom fysiska hälsoeffekter såsom lägre blodtyck, minskad risk för hjärt- och kärlsjukdomar ger husdjuren även ett bättre psykiskt välbefinnande och bidrar till utvecklandet av en förbättrad social förmåga. Djuren har något olika uppgifter på de institutioner som omnämns i detta kapitel. De kan ingå i själva behandlingsprogrammet (AAT), eller ges något mindre avancerade arbetsuppgifter som vid de äldreboenden jag studerat, där det räcker med att vara på arbetsplatsen för att umgås med de gamla (AAA). Undantaget är hunden Betty på *Sjöjungfrun* som har fått mer avancerade arbetsuppgifter sedan denna undersökning slutfördes. Hon går numera långa promenader med en yngre, dement man två gånger per dag och ledsagar honom tillbaka till äldreboendet när han inte hittar hem.

4 UNDERSÖKNINGSRESULTAT

Här följer en sammanställning av intervjuerna som ingår i studien. Inledningsvis återger jag intervjun med Eleanor Bodel, initiativtagare till husdjursförsöket. Sedan följer en redovisning av min intervju med Tina Lundvik, tidigare enhetschef på seniorboendet Mejseln, tillika matte till hunden Vera. Kapitlet avslutas med vårdpersonalens, samt några av de äldres uppfattning om och beskrivning av försöken med hundar på de tre seniorboendena.

Det var vid en konferens i Östersund för några år sedan som Eleanor träffade docent Ingemar Norling och han har forskat om natur och hälsa. De kom att tala om husdjur och deras betydelse för människan "och då tänkte jag, men fåglarna man kan inte mer än försöka". Därefter kontaktade Eleanor chefen för äldreomsorgen och enhetscheferna vid Mejseln och Tegsgården och man beslutade att prova med hundar på äldreboendena.

Husdjursförsöket är en mycken liten del i det övergripande projektet *Kultur för äldre - kultur och hälsa* och Eleanor berättar att det omfattade 4 600 arrangemang föregående år. I projektet förekommer aktiviteter som konsert anordnad av Norrlandsoperan, inomhusboule och samverkan mellan generationer där seniorer får lära sig data av nians elever.

På min fråga om Eleanor stött på något motstånd när hon föreslog att man skulle prova med husdjur på äldreboenden svarade hon:

"För mig har det bara varit att ösa på och prova. Problemet var att få en försäkring som gällde både för hunden och vad hunden eventuellt skulle kunna tänkas åstadkomma. Om den har ner en vas hos någon eller om den, hunden själv smaskar i sig en tablett som ligger på golvet och blir sjuk... Så då ordnade vi det så, så nu har vi, dom hundar som är ute, dom är försäkrade. De är arbetsskadeförsäkrade precis som vilken anställd som helst". (Se bilaga 3.)

Jag undrade om hundarnas närvaro på boendena lett till några rekryteringsproblem av personal på grund av allergier. Eleanor hade tillfrågat sin kontaktperson på Sjöjungfrun hur man löste problemet där och man sa att de som har allergier får arbeta på en annan avdelning där man inte har hundar."Självklart! Gamla människor är ju inte lika drabbade av allergier och dessutom bedrivs det ingen omfattande sjukvård på äldreboenden så där kan jag inte föreställa mig att man inte skulle kunna ha djur... djur lockar nog fram det bästa hos oss".

Till en början hade Eleanor tänkt sig "att en del som jobbar kunde lämna in sina hundar... som ett dagis. Sen insåg jag att det är nog inte så bra. Det är så mycket

personal som själva har hundar...Då är det bättre att hunden kommer med matte då...Det var absolut den perfekta, optimala lösningen”.

Vid ett besök hos en av hyresgästerna på Mejseln tillsammans med enhetschefen Tina berättar Eleanor hur hunden Vera kom att spela huvudrollen. "Så gick vi in till någon tant som bodde där. Hon brydde sig inte vare sig om mig eller Tina. Hon sa Ååå kommer du. Jag tyckte det var så härligt alltså. Det måste gå att göra mycket, mycket mer av det här”.

Det har skrivits en hel del i tidningarna om husdjursförsöket och Eleanors pressklipp fyller en hel pärm. När vi sitter och bläddrar bland dom säger hon: "Alltså det är en sån glädje när jag läser dom här pressklippen. Alltså det är helt otroligt! Som den här damen som sitter och kramar Betty i rullstolen... Det är den här kravlösa kärleken, när det läggs ett litet huvud i knä...När du går på ett äldreboende, om du tittar så ser du hur de sitter så här (klappar och plockar med fingrarna) och det betyder beröring, bristande beröring. Så sitter de och plockar på nån duk eller servett timme ut och timme in. Då är det bättre att det kommer ett levande litet huvud i knät. Man ser ju tårarna rinner, fy Fagerlund!".

Avslutningsvis säger Eleanor ” Grejen är den hur vi ska fortsätta. När du har gjort din utvärdering klar då måste vi ju sätta oss ner och diskutera... Det vill ju till att personalen själva visar intresse. Ju mer man utbildar personal, ju mer man pratar om det här, vikten av det för dom äldre. Det spelar ingen roll om det är hundar eller om det är målarcirklar eller om det är Norrlandsoperan som skänker en hel föreställning till en konsert för äldre. Det handlar om människors välbefinnande! ”.

Vid intervjutillfället var Tina Lundvik tjänstledig från sitt arbete som enhetschef vid Mejseln, men hon räknar med att återgå till sitt ordinarie arbete och att även hunden Vera återgår i "tjänst".

Husdjursförsöket vid *Mejseln* inleddes våren 2004 och hunden Vera brukade vara där varannan vecka under våren och sommaren 2004. Tina tycker att det fungerade bra. Antingen var hunden med henne på kontoret eller också tog personalen med Vera hem till någon av de boende när de hade tid. "Det var ju när det passade som personalen tog med henne till dem som ville ha besök av Vera... Nackdelen var ju det att hon fanns ju inte i nåt samlingsrum så att man kunde ha tillgång till henne hela tiden”, men man blev ju inte heller påtvingad hunden så som det kan bli i ett gruppboende. ”Sen är det ju det att det blir lite kort tid. Då personalen ska ta med sig henne när de är där, då kanske de samtidigt gör grejer. Det blir liksom kort tid som hon fick vara hos vårdtagarna, men hon kunde ju vara på uteplatsen när det var fint väder”.

Tina har inte upplevt några egentliga svårigheter med att ha hunden på seniorboendet Mejseln, men hon menar att det är vissa saker man måste tänka på för att undvika att någon kommer till skada. Det passade t ex inte att Vera gick hem till vissa personer där man visste att det låg mediciner framme och som hyresgästen kunde ha tappat ut på golvet. I såna fall kunde ju hunden bli skadad, men det fanns också risk att Vera kanske skulle kunna förorsaka någon olycka. Hon är ingen liten hund och Tina säger att Vera "kan ju dra lite grann" när man rastar henne och om det då är halt ute kan någon göra sig illa. Av den anledningen valde Tina att själv ta ansvar för rastningen av hunden. Tina säger att "det är såna där grejer man måste tänka på så att det inte blir några arbetsskador, eller att det är nån som gör sig illa i jobbet".

Vera är visserligen en ganska stor hund, men "våldigt snäll och lugn" enligt Tina. Tina menade att "just hon måste ha utstrålat nånting så att man inte känner sig rädd för henne även om hon var stor. Avslappnad och så där... Hon trivdes ju där, alltså Vera trivdes där". Dessutom anpassade hon sig till de boende på Mejseln. Om det var någon som satt i rullstol "då kom hon gärna fram och ställde sig så att de skulle nå henne, alltså hon förstod att hon var tvungen att stå på ett speciellt sätt om det skulle kunna ta på henne. Och likadant om det var nån som hade käpp...Hon satte sig alltid liksom på sidan, hon visste liksom att han kanske inte nådde".

Tina ansåg att syftet med husdjursförsöket var att "kunna se kanske om man kanske skulle kunna öka välbefinnandet för vårdtagarna. Det var ju det här att öka hälsa, t ex minska ensamheten... Jag tyckte ju att hon spred ju liksom glädje. Just att bara se henne, att möta hunden, alltså både bland pensionärerna som bodde där och personalen...och så kunde det vara ett samtalsämne också". En del av de äldre hade själva haft hundar tidigare och "det gjorde att de kunde få fina minnen tillbaka som också gör att man kanske mår bättre... De ger ju så mycket hundarna, men behöver inte så mycket tillbaka. Dom bara finns där. Det var som nån sa som bodde på Mejseln, det är någon som man kan prata med när man känner för det, som alltid lyssnar när man inte har någon att prata med".

Hunden Vera hade varit relativt kort tid på Mejseln, men för Tina kändes det "som att det gjorde gott den lilla tid hon har var där i alla fall, både för personalen och vårdtagarna". Det hade varit roligt att delta i projektet och Tina hoppades "att det kanske kunde utvecklas på nåt sätt".

Detta kapitel avslutas med vårdpersonalens och några av de äldres upplevelser och beskrivning av husdjursförsöket vid de tre seniorboendena.

Avsnittet innehåller en presentation av respektive äldreboende, samt med uppgifter om de hundar som tjänstgör där. Redovisningen av intervjuerna med

vårdpersonalen på Tegsgården, Mejseln och Sjöjungfrun har strukturerats utifrån de övergripande frågeställningar som användes vid intervjuerna. Avslutningsvis återges de äldres upplevelser av husdjursförsöket.

Tegsgården är ett särskilt boende för äldre, dementa personer som inte klarar av att bo kvar hemma i sitt ordinära boende. Det är tolv personer som arbetar där med att hjälpa och vårda elva boende.

Hunden Tilly finns på Tegsgården, tillika hennes matte som arbetar där. Hon tar med sig Tilly till arbetsplatsen ett par gånger i veckan. Hunden är av blandras och inte så stor. Hennes pappa var föregångare där. Tilly har varit på Tegsgården i snart två år och matte brukar sköta rastningen. Personalen tror inte att det går att ha vilken hund som helst på boendet. Någon anhörig hade haft med sig en stor svart hund och den blev de gamla rädda för. Den får inte heller vara för yvig.

Vid intervjun på Tegsgården talade jag med fem kvinnor ur vårdpersonalen och en äldre man som bodde där och som jag har valt att kalla för Sven.

Mejseln är ett seniorboende i centrala Umeå där 18 personer bor i egna lägenheter.² Samtliga hyresgäster är pensionärer och boendet är behovsprövat. Hjälpbehoven behöver, enligt enhetschefen, inte vara så stora. Det kan till exempel bero på "matsituationen" eller ensamhet att man som äldre hamnar där. Det som skiljer Mejseln från ordinärt boende är att samtliga hyresgäster får hjälp av sex personer i hemtjänsten som tjänstgör där, samt att de boende kan äta lunch och middag i restaurangen..

Det finns inte några egentliga lokaler för gemensam samvaro på Mejseln, utan man träffas vanligtvis i matsalen under lunchen. Personalen går hem till de boende och hjälper till med det mesta, såsom städning, ge mediciner m.m. Man har under en kortare period haft hunden Vera där. Hunden är för närvarande tjänstledig, liksom hennes matte.

På Mejseln intervjuades enhetschefen och en kvinna som arbetar i hemtjänsten. Dessutom har jag talat med två av de kvinnliga hyresgästerna, Alma och Greta och som i verkligheten heter något helt annat.

Sjöjungfrun finns på Tomtebo och det är ett äldreboende för dementa. Verksamheten bedrivs på entreprenad av ett vårdföretag som Attendo care. Sjöjungfrun har 48 vårdplatser fördelade på tre våningsplan och där man bor i egna lägenheter. I personalgruppen, som omfattar 49 ordinarie anställda, finns

² Mejseln kallas numera för *Parkgatans seniorlägenheter* i syfte att tydliggöra vad det är för typ av boende.

undersköterskor, vårdbiträden sjuksköterskor, sjukgymnast, terapibiträde, arbetsterapeut, administratör och verksamhetschef representerade.

Hunden Betty arbetar heltid tillsammans med sin matte på Sjöjungfrun, tillika enhetschef på boendet. Betty har vistats på Sjöjungfrun sedan sommaren 2004.

Enhetschefen intervjuades tillsammans med sjuksköterskan och en manlig vårdare. Jag har även talat med två av de boende på Sjöjungfrun, en äldre man som jag kallar för Torsten och en äldre kvinna, kallad Marta.

Resultaten från intervjuerna med vårdpersonal och enhetschefer återges fortsättningsvis med referens till de övergripande frågeställningar jag använt mig av.

Vilka är erfarenheterna av försöket med husdjur på respektive boende - möjligheter och svårigheter och har man kunnat se några personliga förändringar bland de boende till följd av husdjursförsöket?

Vårdpersonalen på *Tegsgården* ansåg att den tydligaste effekten till följd av hundens närvaro var att de boende blev gladare. Det gick t ex lättare att komma ur sängen på morgonen när de hörde att hunden Tilly var där. Då blev man genast piggare, ""Ååå, nu kommer Tilly", då vart man som en sol". De gamla brukade småprata med Tilly och några av de boende som själva haft hund tidigare kom ihåg hennes namn. Dessutom ville man gärna hålla i henne.

Det har inte varit några svårigheter eftersom ägaren finns där. Vårdpersonalen tror att det skulle vara svårare om "stället ägde hunden" eftersom ingen på ett självklart sätt får huvudansvaret för hunden i sådana fall. I och med att matte finns på Tegsgården blir det tydligt att det är hon som ska rasta den. Man har inte heller haft någon boende där som verkat rädd för hunden och än så länge är ingen bland de äldre eller i personalen allergiska mot hundar.

På seniorboendet *Mejseln* trodde personalen "att det är bra med djur för äldre människor... Vissa tanter här dom var ju så väldigt glada att ha henne. Dom hade nån att bry sig om. Alla var inte förtjusta i hunden... en del är ju lite halvrädda... Då tar man inte med sig hunden dit. Man än väljer ju ut dom som det passar. Vi frågar ju alltid om vi ska ta med Vera".

Enhetschefen anser att det är många saker som är viktigt att tänka på som att hunden inte är "hoppig", d v s "den måste vara väluppfostrad och inte t ex hoppa upp på folk". Han betonar liksom vårdpersonalen på Tegsgården, vikten av att det finns ett tydligt ansvarstagande. " Enhetschefen måste vara engagerad eller någon annan person på boendet... Om man nu har en hund är det just den

hunden som inom citattecken är anställd. Att det gäller inte andra hundar, att det är inte fritt fram för andra hundar att komma och gå hur som helst". Dessutom är försäkringen viktig om någon skulle ramla eller bli biten och sen kan ju dementa göra "nåt tokigt med hunden", men "det var ju värt att prova". Man behöver nog också tänka på miljön och hur det brukar se ut i hyresgästernas lägenheter, om det t ex är rörigt och kan "ligga någon tablett på golvet".

Fördelen med att ha hunden Betty på *Sjöjungfrun* är "att det är nånting som man kan känna igen. Många av den här generationens boende har haft djur av olika slag eller hund. Det väcker minnen och det väcker känslor, känslor av ömhet". Enhetschefen konstaterade att man lätt kan bli "lite innesluten i sig själv när man har den här typen av handikapp. Man liksom vaknar till när man ser en glad hund som kommer". Så kan t ex en av de boende som annars "har lite temperament" bli "jätteglad" varje gång hon ser Betty.

Har hunden haft någon betydelse när det gäller arbetsmiljöfrågor, t ex möjligheter att rekrytera personal med tanke på allergier?

Inte vid något av de tre seniorboendena har man hittills upplevt några problem med allergier, varken hos de äldre eller i personalgruppen. Vid nyrekrytering av personal brukar man informera om att det finns en hund på boendet och det gör man likaså när det kommer någon ny hyresgäst. Än så länge har anhöriga till de boende inte heller påtalat några problem med allergier.

Vem eller vilka tog initiativ till försöket med att använda sig av husdjur på seniorboendet?

På *Tegsgården* fick man en förfrågan från Eleanor Bodel. Först hade man tänkt sig att det skulle vara en "daghund" som vårdpersonalen så att säga, var dagmatte för, men sedan valde man att det låta en ur personalen ta med sig sin egen hund dit.

Hunden Vera hade varit mycket på seniorboendet *Mejseln* innan hon officiellt blev "hushund" genom Eleanor Bodels initiativ till husdjursförsöket. Hennes matte brukade ha med henne till jobbet så man kände henne långt innan försöket inleddes, men däremot hann Vera inte vara "hushund" så länge.

På äldreboendet *Sjöjungfrun* var det personalen som föreslog att enhetschefen skulle ta med sig sin hund dit och att de skulle jobba tillsammans.

Vad låg bakom försöket med husdjur på boendet, d v s vad ville man uppnå med att ha hunden där?

Enhetschefen på *Sjöjungfrun* anser att det är "miljöterapeutiskt på sitt sätt". Sommartid brukar man också ha höns där och enhetschefen säger att det är "många positiva effekter av att ha höns också". När man t ex ska baka sockerkaka gör man liksom "hela kedjan. Dom värper och man hämtar ägg, bakar och sen fikar man".

På *Mejseln* refererades till forskning i ämnet som visar att "äldre mår bättre av att ha djur i närheten. Det är nån man slösar lite kärlek på... och man kan ju tänka sig hur vill man själv bli äldre, hur vill man själv ha det...Det är många som sitter ensamma, så kommer det en liten hund som kommer och nosar och slickar. Det är klart att det livar upp dom".

Det var en som jobbade på *Tegsgården* "som brukade ta med sig sin hund ibland, bara nån liten stund och då såg vi ju, alla blev så jättegla och började fråga efter den här hunden också då den inte var där för det var ju inte så ofta som den kom. Många hade haft hund eller katt eller nånting, tyckte det var så jätteroligt. Så det var så det började. Man såg att dom uppskattade det". Dessutom brukar en ur personalen ta med sig sin papegoja till boendet ibland och det förekommer även fiskar där så när Eleanor Bodel ringde och frågade om de ville delta i husdjursförsöket tackade man ja till det.

Avslutningsvis ska jag återge något ur samtalen med de äldre som intervjuades på seniorboendena med fokus på deras uppfattning om hundarnas betydelse.

Sven som bodde på *Tegsgården* kom ihåg hunden Tilly som brukade vara där och han tyckte väldigt bra om henne. Det var en jättesnäll hund. "Han sätter sig och tittar på en, pratar med en. Jättegullig... Nu är det ju ganska viktigt att hundarna är så att man kan prata med dom... men jag har aldrig haft hund hemma... jo katt har vi haft. När barna var små då hade vi ju katt".

Jag talade med en äldre kvinna på *Sjöjungfrun* som jag har valt att kalla för Marta. Hon tyckte det var roligt att hunden Betty brukade vara där, det tyckte Marta om. Hon hade ingenting emot hunden och hon var van vid djur sedan hon var liten. Dom hade alltid haft hund.

Torsten, den äldre mannen som intervjuades på *Sjöjungfrun* var liksom Marta van vid djur. I hans barndomshem förekom travhästar, men också hundar, främst jakthundar. Att hunden Betty brukade vara där tyckte Torsten var väldigt bra och kan anså att "dom mår bra av det, dom blir lugnare, dom får annat att tänka på".

Hunden fanns i samlingsrummet under mitt samtal med Torsten och det var i samband med eftermiddagsfiket där flera av de boende satt vid fikabordet. Torsten uppmärksammade hur Betty "svassade" runt dem, men det var bara bra och hon skulle vara kvar. Han talade även om hönsen som brukade vara där på somrarna och det var också jättetrevligt. Slutligen konstaterade Torsten att det är vanligt med akvarier "på såna här ställen" och att fiskar har en mycket lugnande effekt. "Man kan sitta och titta på dem i timmar".

Alma och Greta är två av hyresgästerna på seniorboendet *Mejseln*. Ingen av dem mindes riktigt hunden Vera, men de drog sig till minnes djur som hade förekommit i deras barndomshem. Alma hade även haft husdjur i vuxen ålder, hunden King som bodde tillsammans med henne och maken. Samtidigt som Alma talade om hunden berättade hon även om sitt eget liv. Hon berättade bl a var och hur hon hade bott tidigare, vad Alma och hennes make hade arbetat med och att de förlorat hunden när han blev påkörd av en buss.

Kapitlet avslutas med en sammanfattning av resultaten från intervjuerna med vårdpersonalen.

Inte i något fall beskriver man svårigheter beroende på hundarnas vistelse vid äldreboendena, men det fanns sådant som man behövde tänka på. Hunden måste vara väluppfostrad, inte för yvig eller för stor. Dessutom var det viktigt att en specifik person i personalgruppen var huvudansvarig för hunden. Det avtal som tecknats mellan Umeå kommuns äldreomsorg och ägaren till hunden, den s k försäkringen var också av stor betydelse eftersom det fanns risk för att hunden kunde skada sig själv eller någon av de boende.

Den mest påtagliga effekten bland de boende till följd av husdjursförsöket var att de blev gladare och piggare så snart de träffade hunden. Man fick någon att bry sig om en stund, prata och kela med. Många av de äldre hade själva haft husdjur tidigare och hundarna väckte minnen och varma känslor. Hundarna blev även ett gemensamt samtalsämne och man blev mindre innesluten i sig själv.

5 HUSHUNDARNAS BIDRAG TILL UPPLEVELSER AV ÖKAD LIVSKVALITET – AVSLUTANDE DISKUSSION

Redan i förordet nämnde jag den positiva upplevelse det har inneburit för mig att arbeta med utvärderingen av Husdjursförsöket. Studien har t o m bidragit till upplevelser av förbättrad livskvalitet för mig personligen beroende på mina kontakter med intervjupersonerna och den nya kunskap som jag har tillägnat mig. I detta kapitel kommer fokus att ligga goda hälsoeffekter som har kunnat kopplas till kontakten med husdjur, såväl fysiska som psykiska. Kapitlet avslutas sedan med mina kommentarer och reflektioner baserade på resultaten i undersökningen och den forskning i ämnet som jag har tagit del av.

Husdjursförsöket omfattar inte några fysiska eller psykiska hälsotester så som t ex blodtryckskontroller eller stressmätning, men personalen beskriver att flera av de boende ser ut att må bättre när hunden finns på boendet. Man berättar bl a att de verkar piggare, har lättare att stiga upp på morgonen och framför allt, de äldre är mycket gladare. Hunden kunde väcka fina minnen till liv som de gamla mådde bra av och många tyckte om att prata och kela med hushunden. Dessutom blev den till ett samtalsämne som kunde leda vidare till samtal om annat. Hundens vistelse på boendet ledde också till att äldre blev mindre inneslutna i sig själva.

Vid seniorboendet Mejseln fanns det inte någon hund november 2005 när jag gjorde mina intervjuer, eftersom hushunden Vera var tjänstledig. Hundens frånvaro verkade inte ha påverkat hyresgästerna på något genomgripande sätt. Personalen berättade att några av de äldre hade frågat efter hunden ett tag efter hon hade slutat, men sedan verkade det som man glömt bort henne. Det bekräftades också av de två äldre kvinnor som jag talade med. De mindes inte Vera, men däremot kom de ju ihåg de husdjur som de själva hade haft. På så sätt hade ju hunden Vera indirekt, fortfarande förmåga att väcka goda minnen till liv.

Husdjursförsökets syfte är enligt min uppdragsgivare, att bidra till upplevelser av ökad livskvalitet bland de äldre. I teorikapitlet skriver jag om Berglers studie av hund- och kattägare och där han fann att gruppen hundägare hade signifikant bättre livskvalitet och bl a färre och svagare stressreaktioner. Hundarnas förmåga att reducera stress förklarade han med att de skapar ”en glad och rolig sinnesstämning, lugn och ro, är avledande, visar positiva känslor, ger motion och positivt samspel, ställer inte besvärliga frågor, är inte inkonsekventa, är goda lyssnare och är friare från fördomar” (Norling 2002:22). Detta är även sådant som mina intervjupersoner talat om, såväl de boende som personalen.

Kan man därmed dra slutsatsen att syftet med husdjursförsöket har uppnåtts, dvs att hundarna bidragit till upplevelser av ökad livskvalitet bland de boende? Den frågan är inte helt lätt att besvara, men som jag skriver i kapitel 2 kan livskvalitet t ex betyda gemenskap och husdjursförsöket har uppenbarligen bidragit till, en till synes, varm gemenskap mellan de gamla och hundarna, samt större gemenskap med andra boende och även personalen eftersom man fick något nytt och annorlunda att tala om.

Husdjursförsöket utgör en sällsynt företeelse och innehåller något av ett nytänkande vid användning av djur i vård och behandling. Det fanns ett tydligt, formulerat syfte med denna form av aktivitet och försöket påbörjades samtidigt vid äldreboendena. Hundarna kom även att ingå i det kontextuella sammanhang som boendena utgör med vårdpersonal och gamla människor. De studier som refereras i teorikapitlet har huvudsakligen skett på individnivå och separerade från det sammanhang som undersökningspersonerna ingick i. Dessutom har de försök med husdjur vid olika slags institutioner som jag har tagit del av varit separata, ofta enstaka satsningar och inte nödvändigtvis med något uttalat syfte. Uppsala kommun utgör eventuellt ett undantag där äldrenämnden nyligen antagit en policy för djur i vården, men enligt denna policy är det den boende, tillika ägaren som har det fullständiga ansvaret för husdjuret. Det innebär bl a att ägaren skall kunna köpa hem mat till hunden eller katten, klara av att rasta hunden, rengöra kattlådan, ta husdjuret till veterinären om det behövs. (Se bilaga 4.)

I en artikel i Uppsala läns landstingstidning *Upptinget* skriver Stefan Hällberg att naturens läkande kraft föll i glömska när penicillinet upptäcktes. Denna något revolutionerande upptäckt, tillsammans med "andra medicinska landvinningar i mitten av 1900-talet" förkortade vårdtiden på sjukhus och patienterna kunde skickas hem relativt snabbt (*Upptinget* 2005:9, s 8). Det bidrog till att man byggde stora sjukhus mitt inne i städerna och i Sverige föll naturens läkande kraft i glömska.

De senaste åren har naturens och därmed djurens positiva effekt på människors hälsa och välbefinnande kommit att uppmärksammas igen. Så nämner Norling t ex svenska folkhälsostudier som visar att sk naturbaserade aktiviteter fungerar särskilt bra för att tillfredsställa viktiga psykiska, sociala och fysiska behov. (Se s 6.) Området är även nytt som forskningsämne och som Norling skriver så sker publicering inom en rad olika discipliner och ofta utanför facktidskrifter om djur. Man behöver bara gå till min referenslista för att konstatera att så är fallet, samt att intresset för användning av husdjur i vård och behandling är stort. Däribland har t ex Husdjursförsöket vid de tre äldreboendena i Umeå kommun fått omfattande uppmärksamhet i massmedia.

Jag behöver inte upprepa allt det positiva som hushundarna fört med sig genom att vistas på seniorboendena. I min undersökning har det inte framkommit några negativa resultat till följd av husdjursförsöket, men som jag skriver inledningsvis kan jag ha kommit att få tala med personer som är särskilt positivt inställda till försöket. (Se s 3.) Tillvägagångssättet vid urvalet av intervjupersonerna kan ha bidragit till detta och jag har dessutom endast intervjuat en mindre andel av de boende och vårdpersonalen. Gruppen anhöriga saknas helt i undersökningen. De kommer visserligen sällan i kontakt med hushundarna, enligt de intervjuade i vårdpersonalen, eftersom anhöriga vanligtvis kommer på besök under helgerna och då är hundarna lediga.

Allergier har hittills inte förekommit, varken bland de gamla eller hos personalen, men däremot vet man inte om den typen av hälsoproblem kan vara ett hinder för anhöriga att besöka dessa tre äldreboenden.

Ytterligare ett skäl att involvera anhöriga i en eventuell, framtida undersökning är att de kan ha god förmåga att bedöma förändringar i den närståendes psykiska hälsotillstånd och som i det här fallet, kan kopplas närvaron av husdjur. Om man har levt nära personen ifråga i många år torde den anhörige besitta en viss förmåga att avläsa förändringar i dennes välbefinnande.

Detta är ingen omfattande studie och som jag redan konstaterat så kan det finnas skevheter i urvalet av intervjupersoner, medan däremot mina undersökningsresultat finner starkt stöd i den forskning som redovisas i rapporten. Samma positiva hälsoeffekter som konstateras av vårdpersonalen bekräftas av ett flertal forskningsresultat och då inte minst, Berglers studie av hund- och kattägare.

Samtliga intervjupersoner, såväl de boende som personalen framhåller fördelarna med att hundarna vistas på seniorboendena och man anser att det är angeläget att försöket utvecklas och permanentas. Vårdpersonalen pekar också på sådant som de anser att det är viktigt att tänka på när man använder sig av hundar i vården av gamla, dementa personer:

- Det kan inte vara vilken hund som helst. Den får inte vara för "hoppig", den måste vara väluppfostrad och inte hoppa upp på folk.
- Enhetschefen måste vara engagerad eller någon annan ur personalen på boendet på så sätt att det finns en person som har huvudansvaret för hunden.
- Försäkringen är viktig utifall att hunden gör något olämpligt eller själv blir skadad.

- Om man beslutar att prova med hund eller något annat husdjur på ett äldreboende gäller det endast just det djuret. Det innebär inte att det är fritt fram att ta andra husdjur till boendet.
- Man kan även undersöka om och hur de äldre kan göras mer aktiva i omhändertagandet av hundarna, t ex om de skulle kunna hjälpa till med rastningen av dem när väglaget är lämpligt.
- Det går också att prova med andra djur, att t ex göra som på Sjöjungfrun och ha höns vid boendet under sommaren. Detta ger de boende möjlighet att så att säga följa hela processen, mata hönsen, plocka in äggen för att slutligen kanske baka en kaka.

REFERENSER

d'Aubigné, Liselotte (1999) Forskningen pekar åt samma håll: Det är hälsosamt att ha katt. *Kattliv* nr 2 1999.

Lerner, Thomas (2005) Hundar väcker varma känslor. Djur behövs i kriminalvården. En blöt hundnos kan göra underverk. *Dagens Nyheter* 18, 20 och 22 oktober 2005.

Hedman-Lindgren, Birgitta (2005) Djur i vården. *Sistone* nr 6 2005.

Hultman Sven-G (2005) *Natur i vården*. Grön terapi och rehabilitering – en naturlig del av framtidens hälso- och sjukvård? Landstinget i Uppsala län.

Hällberg, Stefan (2005) Naturen kan åter bli ett läkemedel. *Upptinget* nr 9 2005.

Norling, Ingemar (2002) *Djur i vården* Om hur sällskapsdjur kan påverka äldres hälsa och livskvalitet, egenvård och oberoende, avlasta och förbättra vård och omsorg, sänka vårdkostnader och förbättra vårdpersonalens arbetsmiljö. Göteborg: avdelningen för geriatrik, Göteborgs universitet.

Svensk ordbok (1986, 2005) Esselte Herzogs, Uppsala 1986, 2005.

	Skapat av: Ewa Klingefors	Version: 1.0	
	Godkänt av:	Datum: 05/10/05	
	Uppföljning av försöksverksamhet med husdjur på Mejseln, Tegsgårdens och Sjöjungfruns boende för äldre		

Rubrik**Beskrivning****Bakgrund**

Inom ramen för socialtjänstens och kulturförvaltningens projekt "Kultur för äldre – Kultur och hälsa" har ett försök gjorts med att ha husdjur tillgängliga inom seniorboendena Mejseln, Tegs-gården och Sjöjungfrun. Syftet var att ge de boende en möjlighet att få ha dagliga kontakter med i det här fallet, en hund, för att på så sätt bidra till upplevelsen av en ökad livskvalitet.

INTERVJUFRÅGOR TILL VÅRDPERSONALEN

1. Vilka är erfarenheterna hos enhetschef och personal av försöket - möjligheter och svårigheter?
2. Har man kunnat se några personliga förändringar bland de boende till följd av husdjursförsöket?
3. Har hunden haft någon betydelse när det gäller arbetsmiljöfrågor, till exempel möjligheter att rekrytera personal med tanke på allergier?
4. Vem eller vilka tog initiativ till försöket med att använda sig av husdjur på seniorboendet?
5. Vad låg bakom försöket med husdjur på boendet, det vill säga vad ville man uppnå med att ha hunden där?

U M E Å

K O M M U N

Avtal gällande husdjur i Umeå Kommuns äldreomsorg

Avtal avseende försäkringsåtagande mellan arbetsplats
..... och arbetsplatsens personal som i enlighet
med överenskommelse medtar husdjur till arbetsplatsen.

Personal som medtar husdjur garanterar att hemförsäkringen
inkluderar ansvarsförsäkring som täcker skador som husdjuret
åsamkar på annan person eller annan persons egendom.

Kommunen förbinder sig att vid skada på husdjur under
arbetstid betala veterinärförsäkringens självrisk, dock med
maximalt 1 000 kr per skadehändelse.

Arbetsställe.....

Ort.....

Datum

.....
Enhetschef

.....
Personal

Handläggare
Lennart Gröndal

Datum
2006-02-16

Diarienummer
ALN-2005-0134.00

Äldrenämnden

Policy för djur i vården

Förslag till beslut

Äldrekontoret föreslår Äldrenämnden besluta

att fastställa föreliggande förslag till policy för djur i vården samt

att anmäla Äldrenämndens beslut till kommunfullmäktige.

Föredragning

Kommunfullmäktige (KF) biföll 2001-12-10 en motion som innebar att boende i Uppsala kommuns vårdboenden skulle få möjlighet att ha närhet till djur på vårdboenden. Samtidigt beslutade KF att uppdra åt Kommunstyrelsen att utfärda tillämpningsföreskrifter för djur-innehav på vårdboenden. I samband med införandet av den nya kommunala organisationen 2003-01-01 överfördes uppdraget till Äldrenämnden.

Ett förslag till policy har tagits fram av Äldrekontoret. Förslaget tar sikte på ansvars-fördelningen mellan den enskilde och enhetschefen på vårdboendet. Det åligger respektive enhetschef att hålla sig informerad om de krav som andra myndigheter ställer på verksamheten. Äldrekontoret föreslår därför Äldrenämnden besluta om följande policy för husdjur på vårdboende.

”Policy för husdjur på vårdboende

Husdjur är tillåtna vid kommunens vårdboenden. Ägaren skall då ha det fullständiga ansvaret och kunna ta hand om djuret. Ägandet och skötseln av djuret skall vara säkrat. Fullständigt ansvar innebär inköp av mat, ge mat, rastning, veterinärbesök, rengöring av t.ex. kattlåda samt städning/renhållning.

Enhetschef är ytterst ansvarig för att beslutet om inflyttning av djur på boende är förenligt med de förutsättningar som finns vid boendet. Förändras den boendes/ägarens hälsotillstånd och omöjliggör fullständigt ansvar för husdjuret, upphör tillstånd att ha husdjuret på vårdboendet. Det åligger respektive enhetschef att hålla sig informerad om de krav som andra myndigheter kan ställa på verksamheten.

Där det är möjligt får husdjur dagtid finnas på kommunens olika vårdinrättningar. I många fall kan kontakten med husdjur tillföra ett värde i vården och omsorgen om äldre.”

Äldrekontoret

Tommy Winberg
Direktör